

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**

V Holešovičkách 41, Praha 8
Tel./fax: 286 840 129, 130
E-mail: seidlova@soc.cas.cz

Mezilidské vztahy v České republice

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2004</i>
<i>Otázka:</i>	<i>OV.68-71</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>15.- 22. března 2004</i>
<i>Počet respondentů:</i>	<i>1 056</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>kvótní výběr</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>5. dubna 2004</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Adéla Seidlová</i>

Nedílnou součástí prostředí, ve kterém žijeme, je také mezilidské prostředí vztahů. Mezilidské vztahy v České republice a jejich hodnocení českými občany bylo jedním z dílčích témat, které se naším „životním prostředím“ zabývalo.

První otázky v tématickém bloku se ptaly na mezilidské vztahy v naší zemi obecně. Nejprve jsem respondentům položili otázku: „Jaké jsou, podle Vašeho názoru, vztahy mezi lidmi v České republice? Varianty a četnosti odpovědí na tuto otázku jsou uvedeny v tabulce 1.

Tabulka 1: Hodnocení vztahů v České republice (v %).

	v %
rozhodně dobré	1
spíše dobré	40
spíše špatné	47
rozhodně špatné	7
neví	5
Celkem	100

V názorech respondentů poněkud převládalo přesvědčení, že jsou „mezilidské vztahy v České republice spíše špatné, oproti 41 % dotázaných, kteří uvedli, že vztahy mezi lidmi jsou zde „rozhodně“ nebo „spíše dobré“, to bylo celkem 54 %, kteří je označili za „spíše“ nebo „rozhodně špatné“.

Výrazně lépe hodnotili mezilidské vztahy lidé, kteří svou vlastní životní úroveň hodnotili nadprůměrně, u těchto dotázaných vždy převládalo pozitivní hodnocení mezilidských vztahů nad negativním. Naopak ti, kteří svou životní úroveň hodnotili nejvýše výrazem „ani dobrá, ani špatná“, nebo dokonce „spíše“ či „velmi špatná“, u těchto respondentů vždy (statisticky) významně převládalo negativní hodnocení mezilidských vztahů v ČR nad pozitivním.

Mezilidské vztahy v ČR hodnotí mnohem pozitivněji zejména ti, kteří jsou svobodní (nebyli tedy nikdy dříve ženatí/vdané), naopak nejhůře je hodnotí ti, kteří jsou rozvedení. Poněkud lépe hodnotí mezilidské vztahy ti, kteří žijí bez partnera, než lidé žijící s partnerem (zde se však silně projevuje vliv mladých lidí, kteří jsou dosud svobodní). Podle vzdělání jsme nenašli významné diference v hodnocení mezilidských vztahů v ČR, což je spíše překvapivé, vysokoškoláci bývají v mnohých ohledech více optimističtí. V tomto případě toto však neplatí. Stejně tak jsme nenašli významného rozdílu mezi lidmi bez vyznání a těmi, kteří se hlásí k některému náboženskému vyznání.

Předpokládali jsme dále jistý vliv velikosti domácnosti a ten se v analýzách potvrdil: ti, kteří žijí v domácnostech s větším počtem členů, hodnotí mezilidské vztahy v naší zemi významně pozitivněji, než ti, kteří žijí v malých domácnostech či dokonce sami.

Češi také nejsou příliš optimisté co se týká předpokládaného vývoje mezilidských vztahů v ČR. Nejvíce Čechů si totiž myslí, že mezilidské vztahy u nás se v tomto roce nezmění (67 % dotázaných), víc je také těch, kteří si myslí, že se v tomto roce mezilidské vztahy v České republice zhorší, než je těch, kteří očekávají zlepšení¹.

Dále jsme se zabývali tím, jak se podle veřejného mínění vyvíjely vztahy mezi specifickými skupinami lidí v roce 2003. Výsledky přináší tabulka 2.

Tabulka 2: „Domníváte se, že se v roce 2003 zlepšily, nezměnily nebo zhoršily vztahy mezi... (v %).“

	zlepšily	nezměnily	zhoršily	neví
a) muži a ženami,	6	75	10	9
b) rodiči a dětmi,	4	66	24	6
c) mladými lidmi,	6	58	27	9
d) lidmi v hromadné dopravě,	2	54	32	12
e) lidmi na pracovištích,	3	43	35	19
f) příbuznými,	6	77	12	5
g) manželi a partnery,	3	70	15	12
h) sousedy,	4	69	23	4
i) nadřízenými a podřízenými.“	2	44	34	20

Pokud bychom se podívali pouze na to, které vztahy se v minulém roce zlepšily, nenašli bychom příliš statisticky významné rozdíly. Snad pouze vztahy mezi muži a ženami, vztahy mezi mladými lidmi a vztahy mezi příbuznými snad naznačily v poslední době zlepšení. Z opačného pohledu, nejméně se zhoršily vztahy mezi muži a ženami, vztahy mezi příbuznými a vztahy mezi manželu a partnery.

Co však můžeme říci jistě, v posledním období se zhoršují vztahy mezi lidmi na pracovištích, vztahy mezi nadřízenými a podřízenými a vztahy mezi lidmi ve veřejné dopravě; můžeme pouze předpokládat, že to jsou také mezilidské vztahy, jejichž úroveň je hodnocená nejvíce negativně.

V roce 1992 byla pokládána shodná otázka, výsledky nám tedy umožňují srovnání s názorem veřejnosti na vývoj mezilidských vztahů před dvanácti lety a nyní, porovnání je uvedeno v tabulce 3. Nejvýznamnější změna od roku 1992 nastala v oblasti vztahů mezi rodiči a dětmi – v roce 1992 bylo pouze o 2 procentní body více těch, kteří říkali, že se tyto vztahy zhoršily, než bylo těch, kteří si mysleli, že se zlepšily. Nyní to však je již o 20 procentních bodů více.

¹ Otázka: „A jaké, podle Vás, budou vztahy mezi lidmi v roce 2004? Myslíte se, že se asilepší (4 % respondentů), zůstanou stejné (67 % respondentů), zhorší (21 % dotázaných).“ Ostatních 8 % dotázaných nevědělo, jak se mohou mezilidské vztahy u nás v roce 2004 změnit.

Tabulka 3: Hodnocení vývoje vztahů mezi vybranými skupinami, srovnání 1992 a 2004 (v %).

	vztahy se zlepšily		vztahy se zhoršily	
	v roce 1992	v roce 2004	v roce 1992	v roce 2004
a) muži a ženami,	10	6	12	10
b) rodiči a dětmi,	14	4	16	24
c) mladými lidmi,	14	6	34	27
d) lidmi v hromadné dopravě,	5	2	42	32
e) lidmi na pracovištích,	7	3	48	35
f) příbuznými,	- *	6	- *	12
g) manželi a partnery,	14	3	15	15
h) sousedy,	8	4	28	23
i) nadřízenými a podřízenými."	11	2	44	34

* V roce 1992 nebyla tato otázka respondentům pokládána.

V prosinci 1992 hodnotili lidé stejně jako nyní, že nejhůře se vyvíjejí vztahy mezi lidmi na pracovištích, vztahy mezi nadřízenými a podřízenými a vztahy mezi lidmi v hromadné dopravě. Ve všech těchto případech vždy převažovalo o více než 30 % těch odpovědí, že se tyto vztahy zhoršily, než bylo těch, že se zlepšily.

V obou letech (1992, 2004) hodnotili lidé, že se také významně zhoršily vztahy mezi sousedy a vztahy mezi mladými lidmi (převaha negativních hodnocení nad pozitivními vždy o cca. 20 procentních bodů).

V poslední otázce tohoto tématického bloku jsme se zaměřili na to, zda respondentům našeho šetření nějakým způsobem pomáhají jejich rodiče. Ptali jsme se otázkou: „Pomáhají Vám Vaši rodiče a) finančně, peněžní půjčkou, b) hmotně, např. oblečení, jídlo, c) fyzicky, např. hlídání dětí, pomoc při úklidu.“ respondenti volili z těchto možných variant odpovědí: významně, částečně, zanedbatelně, vůbec ne.

U každé z těchto otázek uvádělo vždy cca. 40 % naší dospělé populace, že se jich uvedená otázka netýká (v převážné většině z toho důvodu, že nemají rodiče, kteří by jim mohli pomoci), v posledním případě - fyzická výpomoc, zejména hlídání dětí jich byla polovina (tedy kromě těch, kteří nemají rodiče, kteří by jim mohli pomoci, jsou zde také ti, kteří nemají děti).

Naši rodiče nám nejčastěji pomáhají hmotně, např. oblečením nebo jídlem. Alespoň „částečně“ nám tak rodiče pomáhají ve 49 % případů. Následuje pomoc finanční, např. formou peněžní půjčky. Takto nám rodiče alespoň „částečně“ pomáhají ve 46 % případů. Alespoň „částečnou“ fyzickou pomoc (hlídání dětí, úklid) uvedlo 44 % těch dotázaných, kterých se tato varianta týká (viz tabulka 4).

Tabulka 4: Jak nám pomáhají naši rodiče.

	významně	částečně	zanedbatelně	vůbec	N
a) finančně, peněžní půjčkou	20 %	26 %	20 %	34 %	653
b) hmotně, např. oblečení, jídlo	24 %	25 %	19 %	32 %	656
c) fyzicky, např. hlídání dětí, pomoc při úklidu	13 %	31 %	17 %	39 %	513

Poznámka: v tabulce jsou uvedeni pouze ti respondenti, kteří uvedli, že se jich tato varianta týká. Jejich počet je uveden v posledním sloupci tabulky pod označením „N“.